

منطقه حفاظت شده کوه بافق :

تاریخچه :

منطقه حفاظت شده کوه بافق به دلیل دارابودن زیستگاههای نسبتاً "بکر، چشم اندازهای زیبا و گونه های ارزشمند حیات وحش از سال ۱۳۶۷ به عنوان منطقه شکار ممنوع تحت کنترل اداره حفاظت محیط زیست استان یزد بوده و در سال ۱۳۷۵ با تصویب شورایعالی حفاظت محیط زیست به عنوان منطقه حفاظت شده معرفی گردید.

موقعیت جغرافیایی :

شهر بافق در ۱۱۰ کیلومتری جنوب شرق یزد و منطقه حفاظت شده کوه بافق در فاصله ۱۰ کیلومتری شرق شهر بافق واقع شده است مساحت آن ۸۸۴۰۰ هکتار بوده و در مختصات "۲۵ ۲۸ ۵۵" تا "۲۸ ۵۵ ۵۵" طول شرقی و "۲۲ ۱۸ ۳۱" تا "۲۶ ۴۵ ۳۱" عرض شمالی قرار دارد. این منطقه رشته کوه بزرگی است که از بیشه درب بهاباد تا کوه سنگ قصاب واقع در دهانه پنج درخت، مرز استان یزد با کرمان ادامه داشته و طول آن ۷۰ کیلومتر می باشد. مسیر های دسترسی به منطقه شامل جاده بافق به شادکام و قطرم در حاشیه غرب و جنوب غربی و نیز جاده بافق به شیطان و دولت آباد در حاشیه شمال و شمال شرقی منطقه می باشد که هر دو جاده به عنوان بخشی از مرز منطقه محسوب می گردد.

ویژگیهای محیطی و زیستی :

وضعیت آب و هوایی منطقه حفاظت شده کوه بافق مانند سایر نقاط استان یزد تابع شرایط و وضعیت آب و هوایی حاکم بر نقاط کویری است و اقلیمی خشک و بیابانی دارد. تابستانهای این منطقه در کفه های کویری بسیار گرم، خشک و سوزان است و دارای زمستانهای نسبتاً "سردی می باشد. متوسط درجه حرارت سالانه در منطقه ۱۴/۴ سانتی گراد و متوسط حداکثر سالانه منطقه ۱۷/۹۵ سانتی گراد و متوسط حداقل سالانه منطقه ۷/۸ سانتی گراد می باشد. گرمترین ماه سال در منطقه تیرماه و سردترین ماه سال دی ماه است. متوسط بارندگی سالانه منطقه ۹۵/۳ میلی متر می باشد. دی ماه مرطوب ترین و مرداد و شهریور خشک ترین ماه های سال می باشند.

کوه بافق منطقه ای کوهستانی و دارای صخره های صعب العبور و بلند، تپه ماهورهای متعدد و پراکنده و دره های عمیق و پرشیب می باشد. امتداد این منطقه از شمال غرب به جنوب شرق است و در مرکز منطقه ارتفاع بیشتری دارد و هرچه از مرکز به اطراف منطقه برویم ارتفاع کم شده و به خصوص در نواحی غربی به صورت دشت همراه با تپه ماهورهای پراکنده می شود. به طور کلی دامنه تغییرات ارتفاعی منطقه بین ۲۸۶۰-۱۰۶۰ متر می باشد. کمترین ارتفاع در شمال غرب منطقه به میزان ۱۰۶۰ متر و بیشترین ارتفاع ۲۸۶۰ متر به نام کوه باجگان در جنوب شرق منطقه حفاظت شده قرار دارد. ارتفاعات عمده منطقه شامل کوههای نه سر، باجگان ، کوه بافق ، ریگو ، انارون و تاج کوه می باشد. در یک نگاه کلی به لحاظ ساختار توپوگرافیک؛ منطقه دارای اشکال زیستگاهی دشتی، تپه ماهوری و کوهستانی است که شکل زیستگاهی کوهستانی غالب می باشد. منطقه حفاظت شده کوه بافق دارای آبهای سطحی و رودخانه‌ای بسیار محدود است و تمامی رودخانه های موجود در منطقه فصلی بوده و فقط پس از بارندگی در بعضی از آنها برای مدت کوتاه آب جریان پیدا می کند و پس از مدتی خشک شده و فقط مسیل رودخانه است که خود اثر بر جای می گذارد. در محدوده ارتفاعات کوه بافق سنگ آبهای فراوانی که حاصل فرسایش در تشکیلات آهکی منطقه است و نیز تعدادی چشمه وجود دارد که مهمترین منابع تأمین کننده آب مورد نیاز حیات وحش منطقه محسوب می گردند. ضمن اینکه اداره کل حفاظت محیط زیست استان یزد نیز به منظور تکمیل منابع آبی و حفظ حیات وحش و زیستگاهها اقدام به احداث آب انبار و بعضاً "مرمت چشمه ها در بخشهای مختلف نموده که در خشکسالی ها نقش بسیار مهمی در بقای حیات وحش منطقه ایفا می نماید. از جمله چشمه های طبیعی و منابع آبی منطقه می توان به چشمه باراف ، چشمه خری ، آب موگردی ، چشمه گوشین ، ماکو ، آب انبار کرینو ، سارتو و ... اشاره کرد .

ویژگی مهم محدوده های کوهستانی منطقه حفاظت شده بکر بودن نسبی آنها و اندک بودن تعارضات انسانی است همین عامل موجب شکل گیری جمعیت‌های مناسبی از گونه های علفخوار وحشی شده و پیامد آن روبه احیاء شدن جمعیت گونه های گوشتخوار به ویژه پلنگ در ارتفاعات می باشد. منطقه حفاظت شده کوه بافق به عنوان بهترین زیستگاه پلنگ ایرانی در حوزه ایران مرکزی و یکی از زیستگاههای باقیمانده یوزپلنگ آسیایی و همچنین زیستگاه گونه های باارزش و آسیب پذیری همچون هوبره و جیبر از اهمیت خاصی در شبکه حفاظتی کشور برخوردار می باشد .

از مهمترین پستانداران منطقه حفاظت شده کوه بافق: پلنگ، یوزپلنگ، کل و بز، قوچ و میش، جیبر، گرگ، شغال، شاه روباه، کفتار، کاراکال، خارپشت، جرد ایرانی، جریبل هندی و و از گونه های مهم پرندگان منطقه: هوبره ،زاغ بور، عقاب شاهی، بالابان، دال، سارگپه پا بلند، دلپچه، کبک، تیهو، چکاوک کاکلی، چکاوک بیابانی و ... و

نیز از گونه های مهم خزندگان کورمار، شترمار، آگامای صخره ای فلس درشت، لاسرتای ایرانی و لاک پشت
مهمیزدار را می توان نام برد .

تاکنون تعداد ۱۹۴ گونه گیاهی در منطقه حفاظت شده کوه بافق مورد شناسایی قرار گرفته است. ارتفاعات
باجگان در داخل منطقه حفاظت شده تقریباً "مهم ترین زیستگاه طبیعی ارس در استان محسوب
می شود. در ارتفاعات پایین تر و دشتهای نیز فرمهای رویشی مختلفی از گیاهان را می توان مشاهده نمود. از
جمله گونه های گیاهی مهم منطقه می توان به بنه (پسته وحشی)، قیچ، درمنه، آویشن، گون، کلاه میرحسن،
خارشتر، بادام کوهی، انجیر کوهی، چوبک، درمنه، اسکمیبل، گز، اشنان، تاغ و ... اشاره نمود.

تدوین و گردآوری: آرزو پورچیت ساز (کارشناس زیستگاه ها و امور مناطق)

خرداد ماه ۱۳۹۷







